

VÝUKA ANGLICKÉHO ODBORNÉHO JAZYKA - PŘEDMĚT DIDAKTIKY CIZÍCH JAZYKŮ NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH NEFILOLOGICKÉHO ZAMĚŘENÍ

Lenka Kučírková

Abstrakt

Článek je prezentací odborné teoretické práce vztahující se k problematice didaktiky cizích jazyků se zaměřením na výuku odborné angličtiny na vysokých školách nefilologického směru. V souladu s principem návaznosti na poznatky jiných autorů je příspěvek součástí teoretického východiska pro vědecký výzkum ohledně výuky anglického odborného jazyka, který bude autorka realizovat v rámci své disertační práce. Autorka se zabývá pojmem odborný jazyk a následně charakteristikou výuky anglického odborného jazyka. V další části autorka podává přehled o vzniku a vývoji výuky anglického odborného jazyka a o možnostech jeho klasifikace.

Klíčová slova

Didaktika cizích jazyků, odborný jazyk, anglický odborný jazyk, jazykověda.

English for Specific Purposes – Subject of Applied Linguistics at Universities of Non-philological Orientation

Abstract

The paper deals with the presentation of the specialist theoretical work relating to the problems of applied linguistics with the focus on English for specific purposes (ESP) at universities of non-philological orientation. In accordance with the principle of continuity with the knowledge of other authors, the contribution forms the part of a theoretical background for the research of English for specific purposes that will be realised within the author's doctoral thesis. In the first part the author characterises a special/specific language in general, and this is followed by English for specific purposes characterization. In next parts, the author gives the survey of the origins and development of English for specific purposes together with the possibilities of ESP classification.

Key words

Applied linguistics, special/specific language, English for specific purposes, linguistics.

Úvod

Předmětem didaktiky cizích jazyků na vysokých školách nefilologického zaměření je odborný cizí jazyk. V samostatné kapitole se zaměřujeme na terminologické vymezení didaktiky a jejích bazových disciplín. Při vymezení pojmů vycházíme z všeobecné charakteristiky odborného jazyka a uvádíme rozdílné pojetí odborného stylu v češtině a v angličtině. Dále se soustředíme na anglický odborný jazyk (ESP) a následně na charakteristiku výuky anglického odborného jazyka. V dalších částech podáváme přehled o vzniku a vývoji výuky anglického odborného jazyka a o možnostech jeho klasifikace.

Didaktika – terminologické vymezení

Termín *didaktika* je poměrně nový, do konce 70. let se užíval termín *metodika*. Tento termín měl pragmatické opodstatnění, neboť v metodice šlo o konkrétní postupy v konkrétní výuce. Metodika je chápána jako věda o metodách, přístupech a technikách. V praxi učitelé tento termín tradičně používají, i když je často redukován pouze na metody. Termín se udržel do poslední doby hlavně v ruské tradici, kde se také užívá termín *lingvo-didaktika*. Někdy se nesprávně užívá termín *metodologie*, která je disciplínou filozofickou, ne pedagogickou, protože se zabývá metodami vědeckého bádání (Choděra, 2006). V angličtině našemu termínu didaktika cizích jazyků odpovídá *aplikovaná lingvistika*, která se pokouší řešit všechny praktické problémy užívání jazyka. Termín didaktika se začal používat od 80. let po konferenci o speciálních didaktikách v r. 1981 na pražské Pedagogické fakultě.

Didaktika cizích jazyků je mnohými odborníky považována za disciplínu pedagogickou, protože v ní převažují atributy pedagogické. Za hlavní argument považují okolnost, že obecná didaktika nazírá cizojazyčné vyučování – učení ze stejného zorného úhlu jako didaktika cizích jazyků (Choděra, 2006). Podle pojetí R. Choděry je didaktika cizích jazyků vědecká disciplína o řízení cizojazyčného učení (učení se cizím jazykům), zabývá se tím, jak cizímu jazyku co nejlépe naučit, a patří k didaktikám oborovým. Podle J. Hendricha je didaktika cizích jazyků disciplínou, která se zabývá teorií vyučování cizím jazykům. Pokud se zabývá teorií vyučování konkrétnímu jazyku, označuje ji

podobně jako R. Choděra oborovou didaktikou daného cizího jazyka. Pedagogika a obecná didaktika jsou základním zdrojem a teoretickým východiskem didaktiky cizích jazyků, vypracovávají obecné pojetí vyučování a stanoví obecné cíle výchovy a vyučování. Z toho vychází didaktika cizích jazyků při stanovení cílů, obsahu, zásad a prostředků vyučování cizím jazykům, zároveň však využívá lingvistiky a psychologie (Hendrich, 1988). Didaktická anglického jazyka J. Mothejzíkova považuje však za báзовou disciplínu didaktiky cizích jazyků lingvistiku. Vědecká obhajoba tohoto pojetí je založena na skutečnosti, že didaktika cizích jazyků, tj. aplikovaná lingvistika, vychází z Pražské funkčně strukturální školy se stále platným akcentem na systém jazyka a jeho funkce. Pražská funkčně strukturální škola (Pražský lingvistický kroužek) byla založena v r. 1926. Zakladatelem školy byl Vilém Mathesius, jejími členy např. Bohumil Trnka, Bohuslav Havránek, Josef Vachek a Roman Jakobson. Členové chápali jazyk jakožto multifunkční systém, kterým se můžeme domluvit jen proto, že tvoří systém znaků, které jsou k sobě v jistém vztahu a v jisté rovnováze. Dívali se na vývoj jazyka jako na vývoj systémového celku a odmítali studium vývoje pouhých izolovaných jazykových prvků. Vilém Mathesius se soustředil na současný anglický jazyk, který pojímal synchronicky. Při rozboru jazyka vycházel od vyjadřovacích potřeb a snažil se stanovit funkci jednotlivých vyjadřovacích jazykových prostředků, kterými se tyto potřeby uspokojují (Mathesius, 1961). Tyto myšlenky jsou mimořádně aktuální pro výuku na vysokých školách nefilologického typu, kde je princip funkční lingvistiky reálně využitý.

Odborný cizí jazyk

J. Hendrich (1988) definuje termín odborný jazyk jako systém jazykových prostředků, jejichž výběr a uspořádání slouží k ústní nebo písemné komunikaci odborného obsahu (vědeckého, technického či jiného). Tyto jazykové prostředky jsou ovšem jen součástí systému národního jazyka, v jehož rámci představují – v pojetí Pražské jazykovědné školy – jeden z funkčních stylů, tj. odborný styl daného jazyka. Odborný styl se vyznačuje pečlivým uspořádáním obsahu sdělení a pečlivou volbou adekvátních lexikálních a gramatických, zejména syntaktických prostředků, které by vyjadřovaly jednotlivé myšlenky úplně a přesně. V odborném stylu jsou reflektovány autorovy znalosti a stupeň jeho objektivního nebo subjektivního přístupu k danému tématu. Rozhodujícími činiteli jsou téma a cíl, kterému má projev sloužit, rovněž jako i adresát, čtenář nebo posluchač. Hlavním cílem výuky odbornému jazyku je podle

něho osvojení příslušných lexikálních a syntaktických prostředků se zřetelem k odbornému zaměření žáků. Podobně J. Voráček (1987) charakterizuje odborný jazyk jako jazykový subsystém, který je souborem všech jazykových prostředků, sloužících komunikaci mezi odborníky o odborné problematice. Podle J. Mothejzické (1983) je odborný styl v angličtině i v češtině charakterizován specifickými jazykovými prostředky ve všech jazykových rovinách. Prostředky odborného stylu tvoří prostředky lexikální: termíny, předložkové výrazy pro vyjádření různých vztahů, prostředky syntaktické: pasivní konstrukce, infinitivní konstrukce, konstrukce se zpřídavnělymi přechodníky a příčestími, konstrukce s podstatným jménem slovesným a některé typy přístavku. Dle vztahu k adresátovi je funkce odborného stylu dvojí. Prakticky odborná a teoreticky odborná, stylovou oblast lze dělit na vědeckou a praktickou. Autorka ve své práci rozlišuje mezi klasifikací stylů u nás a v anglosaské literatuře. Podle M. Jelínka (Mothejzická, 1983) je odborný styl charakterizován: složitostí syntaktické stavby, vyjadřováním slovesně jmenným, hromaděním rozvíjejících větných členů, rozvinutou soustavou předložek a předložkových výrazů, obsahovou sevřeností projevující se syntakticky kondenzací větné stavby. Mezi kondenzační prostředky řadí substantiva, infinitiv, zpřídavnělé přechodníky, příčestí trpná a polovětné vazby. Dalšími znaky odborného stylu jsou opakování, kontrast, srovnání a paralelismus větné stavby. V rovině aktuálního větného členění převažuje pořadí objektivní proti subjektivnímu. Autor dále uvádí, že stylová oblast odborná je diferencovaná na styl vědecký, praktický a mezi nimi je styl úvahový. Oproti tomu anglická stylistika podává dělení stylů, které vychází primárně z formy textu, sekundárně obsahu: eseje, recenze, zprávy, promluvy atd. (Sager, 1980). Sager a jeho spoluautoři se hlásí k zásadám Pražské strukturální školy a zdůrazňují systematické spojení jazyka, vědy a technologie, společnosti a jejich lingvistických aspektů. Přístup je pragmatický a funkční, je založený na pozorování odborných jazyků, zkoumání okolností, za nichž užívají jedinci jazyka, jakož i na zkoumání funkcí jazyka, který užívají. Přístup vychází z výběru vyjadřovacích prostředků, které má uživatel k dispozici, přičemž je uživatel ovlivněn předmětem, o němž hovoří, svým vlastním postavením ve společnosti a svým geografickým vymezením. Odborný jazyk charakterizují jako semi-autonomní, komplexní semiotický systém založený na všeobecném jazyce a od něho taktéž odvozený (Sager, 1980). Tato charakteristika je míněna pro konečnou fázi užití odborného jazyka, kdy se předpokládá odborné vzdělání a užití je omezeno na komunikaci mezi specialisty stejného nebo blízké příbuzného oboru. V počátečním stadiu

studia lze odborný jazyk rovněž využívat ke komunikaci mezi studenty i učiteli nespecialisty. Ve své knize se primárně soustředí na popis lingvistických rysů odborné angličtiny na pozadí teorie komunikace a teorie mluvních aktů. Hlavními pragmatickými jednotkami jsou stylové útvary, podobně jako věty a slova jsou hlavními syntaktickými a sémantickými jednotkami. Jsou určeny speciálními situacemi a vztahy mezi účastníky komunikace prostřednictvím interakce. Autoři detailně popisují lingvistické rysy odborného jazyka v rovině syntagmatické (typy vět, určité a neurčité slovesné tvary, nominální skupiny) a lexikální (terminologie, druhy tvoření slov), okrajově se dotýkají roviny fonémů a grafémů. Největší rozdíl mezi odborným a všeobecným jazykem shledávají v rovině sémantické (lexikální rysy).

Výuka anglického odborného jazyka (ESP – English for Specific/Special Purposes)

Výuka anglického odborného jazyka se postupně oddělila od výuky angličtiny pro všeobecné účely a funguje jako speciální oblast cizojazyčné výuky. Budeme se zabývat vznikem a vývojem ESP, charakteristikou a definicemi ESP.

T. Dudley-Evans, J. M. John (1998) ve své monografii charakterizují ESP jakožto přístup k vyučování vycházející z potřeb učících se, využívající metodologii a aktivity disciplín, kterým slouží, a soustředí se na gramatiku, slovní zásobu, větnou stavbu, dovednosti a slohové útvary náležející k těmto aktivitám (absolutní charakteristiky). Mezi další charakteristiky, které jsou považovány za variabilní, patří, že ESP může být koncipována pro odborné disciplíny, může využívat metodologii rozdílnou od metodologie všeobecné angličtiny, je určena pro dospělé studenty nebo středoškolské studenty a převážně pro středně pokročilé a pokročilé studenty. Otázka výuky odborné angličtiny pro začátečníky by však vyžadovala důkladnějšího zkoumání, neboť i autoři považují za vhodnější, aby si studenti nejprve osvojili jazykový systém a teprve potom se soustředili na odbornou angličtinu. Autoři definují ESP jako hnutí založené buď na specifické povaze textů, nebo na potřebách učících se. Jde o praktickou lingvistickou a multidisciplinární disciplínu, která se snaží o vzájemné působení s jinými disciplínami, neboť nestačí odborný text jen analyzovat, ale je potřeba mu také rozumět, jak je používán v daném studijním oboru. Podobně Hutchinson a Waters (1987) považují ESP za takový přístup k tvorbě kurzu, k výuce angličtiny, který je založen na potřebách učících se a kdy veškerá rozhodnutí ohledně obsahu a metod výuky jsou za-

ložena na specifických důvodech pro učení se ze strany studentů. Hlavním cílem knihy je efektivní výuka a jak tohoto cíle může být v kurzech nejlépe dosaženo. Zamýšlejí se nad tím, zda existuje didaktika odborné angličtiny jako taková, nebo zda techniky a metody používané ve výuce všeobecné angličtiny mohou být využity při výuce odborné angličtiny. Zdůrazňují, že výuka musí respektovat lingvistické znalosti studentů, rovněž jako znalosti jejich odborné specializace. Obě koncepce vycházejí z potřeb studentů a zdůrazňují osvojení jazykového systému před osvojováním odborné terminologie. V našem výzkumu se budeme přiklánět k těmto přístupům. Podle P. Robinson (1980) je ESP charakterizována jakožto výuka/učení se cizím jazyku za jasným účelem. Nastiňuje zde otázku, zda patří do ESP také specifický kurz připravující studenty na Cambridžské zkoušky, nebo soustředící se na porozumění čtenému, nebo na mluvenou angličtinu atd. Dochází k závěru, že logicky ano. Autorka zde zdůrazňuje, že tento přístup k učení se anglickému jazyku je zaměřen na pozornost k úspěšnému zvládnutí angličtiny pro účely práce, zaměstnání než na znalosti pravidel angličtiny. Kurz odborné angličtiny by měl být založen na důkladné analýze potřeb studentů a ušit na míru. Jakýkoliv ESP kurz by se měl lišit od jiného kurzu ve výběru dovedností, které mají studenti zvládnout, a to ve výběru témat, situací, funkcí, ale i v jazyce. Studenti jsou často dospělí a mohou být na jakémkoli stupni kompetence v jazyce (i začátečníci). Podobný názor na výuku ESP pro začátečníky zaujímá i Dudley-Evans.

ESP nereprezentuje nějaké nové dogma jako takové, ale pragmatickou reakci na vyvíjející se situaci, kdy studenti mají mnoho důvodů, proč se angličtině učit. Výuka odborné angličtiny tedy implikuje účel, obvykle definovaný s ohledem na požadavky zaměstnání, a nějaký zvláštní cíl, který určuje přesnou oblast požadovaného jazyka, potřebné dovednosti a jazykové funkce. R. Mackey a A. Mountford (1978) chápou pojem odborná angličtina jako omezený repertoár slov a výrazů, přičemž tento repertoár pokrývá veškeré požadavky v rámci úkolu, zaměstnání. Např. jazyk mezinárodní vzdušné kontroly může být považován za odborný v tom smyslu, že repertoár vyžadovaný leteckými dispečery je přísně omezený a může být přesně vymezen situačně. Z popisu vyplývá, že tímto jazykem nazývají autoři to, co se dnes běžně nazývá odborná slovní zásoba oblastí, která se jinde nevyskytuje a jejíž syntax není omezená. V širokém slova smyslu se ESP zabývá výukou odborného jazyka jakožto určitého registru definovaného na základě lingvistických vlastností,

lexikálních položek, kolokací a větných struktur. Autoři užívají i termín specifický v souvislosti s jazykem přijatým ze zdrojů specifických pro daný předmět – určité položky a vzorce mohou být identifikovány jakožto specifické pro určitou specializaci nebo určitou roli v zaměstnání. V knize Ch. Kennedyho, R. Bolitho (1984) je angličtina pro odborné účely definována jako jeden konkrétní aspekt anglického jazykového vyučování. Jeho zdůvodněním je potřeba a přání studentů učit se angličtinu z konkrétních důvodů spojených se studiem nebo jejich zaměstnáním. Kniha je praktickou příručkou odborného jazykového vyučování pro učitele ESP, jejímž cílem je poskytnout učitelům podklad a sebedůvěru pro psaní učebnic pro své vlastní studenty. Podobně jako u Hutchinsona je přístup zaměřený na studenta a jeho potřeby. Zajímavý je nápad týmového vyučování, kdy se na výuce podílí vyučující jazyka a učitel-odborník a připraví spolu vyučovací program.

Kořeny ESP – začátek 20. století

Počátky vzniku ESP lze spatřovat na konci 19. st. a na počátku 20. st. v Ženevské škole a Pražské škole – funkčně strukturální jazykozpytný proud. Představitelem a zakladatelem Ženevské školy byl lingvista Ferdinand de Saussure (1857–1913). Ve svém díle *Cours de Linguistique Générale* (1915) rozlišoval jazyk (*la langue*) a mluvu (*la parole*). *La langue* je lingvistický systém, *la parole* je skutečné užití jazyka v dané situaci. Zakladatelem Pražské školy byl Vilém Mathesius, který začal vyučovat anglistiku na Filosofické fakultě UK v r. 1909. Přednáškový jazykozpytný kurs se nazýval: Úvod do vědeckého studia jazyka anglického rozbořem řeči současné. Jeho pojetí lingvistiky se výrazně lišilo od vládnoucího směru mladogramatického, který ovládal vědecký jazykozpyt po celé 19. st. a který přeceňoval metody historické a sledování izolovaných jazykových jevů, metoda ztrácela ze zřetele jazykový systém jako celek. V. Mathesius ve své stati *Kořeny mého lingvistického myšlení* oponuje názoru, že navazuje na dílo Ferdinanda de Saussura. Sám Mathesius zdůrazňuje, že hlavní myšlenky týkající se synchronního studia jazyka, jazykového systému a funkční pojetí lingvistiky vyslovil a zastával již řadu let před tím, než vyšel v r. 1915 Saussurův *Cours de linguistique générale* a díky válečnému uzavření hranic se k nám jeho spis dostal až někdy v r. 1919 (Mathesius, 1961).

Vznik a rozvoj ESP

ESP nepatřilo mezi plánovaná a koherentní hnutí. Byl to spíše jev, jenž vznikl z velkého množství konvergujících trendů, které se projevovaly různým

způsobem na celém světě. Na základě studia T. Hutchinse (1987) můžeme identifikovat tři hlavní společné důvody vzniku ESP:

Požadavek mezinárodního jazyka

Konec 2. světové války znamenal rozvoj v oblasti vědy, techniky a ekonomiky v mezinárodním měřítku. Tato expanze vytvořila svět spojený dvěma silami – technologií a obchodem, které brzy vytvořily poptávku po mezinárodním jazyku. Z různých důvodů, ale hlavně kvůli znatelné ekonomické síle Spojených států amerických, tato role připadla na angličtinu. Cílem bylo, aby se lidé naučili angličtinu ne z radosti nebo z prestižních důvodů, ale protože angličtina byla klíčem k mezinárodní technologii a obchodu. Angličtina se stala všeobecně přijímaným mezinárodním jazykem a vznikla nová generace, která přesně věděla, proč se tomuto jazyku učit. Byli to podnikatelé a podnikatelky, kteří chtěli prodávat své výrobky na mezinárodním poli, mechanici, kteří museli studovat manuály, lékaři, kteří potřebovali udržovat krok s nejnovějšími poznatky ve svém oboru atd., a samozřejmě studenti, jejichž učební materiál byl k dispozici pouze v angličtině. Všichni tedy angličtinu potřebovali, a co bylo nejdůležitější, věděli, proč ji potřebují. Angličtina se stala předmětem studia, přání, potřeb a požadavků pro ostatní lidi, nejenom pro učitele angličtiny.

Revoluce v lingvistice

Ve stejné době, jak rostla poptávka po kursech odborné angličtiny, začaly se objevovat nové myšlenky a názory na studium jazyka. Tradičním cílem lingvistiky bylo popsat gramatiku, avšak nové studie posunuly důraz od definování formálních jazykových charakteristik směrem k využívání jazyka při skutečné komunikaci. Myšlenka byla jednoduchá: pokud se jazyk liší v různých situacích, bylo by možné determinovat rysy jednotlivých specifických situací a potom je využít jako základ pro specifický kurs. Největší expanze v oblasti tohoto výzkumu proběhla na konci šedesátých a na začátku sedmdesátých let. Většina prací v té době byla zaměřena na angličtinu pro vědu a technologii (EST) Např. popis psané vědecké a technické angličtiny lze nalézt v dílech J. Ewera, Latorreho, J. Swalese a Selinkera.

Důraz na učícího se

Ke vzniku ESP přispěl také rozvoj edukační psychologie kladoucí prvořadý důraz na studenty a jejich postoj k učení. (Rodgers: Freedom to Learn,

1969). Potřeby a zájmy studentů měly důležitý vliv na jejich motivaci k učení a na efektivnost učení se. To vedlo ke vzniku a rozvoji kurzů, kde relevance potřeb a zájmů studentů byla prioritou. Standardním způsobem dosahování této priority bylo vybírání textů z odborných oblastí studia (texty o biologii pro studenty biologie atd.). ESP se rozvíjela různým tempem v různých zemích a s různým přístupem.

Jedno ze stadií zabývajících se analýzou rejstříku bylo v šedesátých a sedmdesátých letech zastoupeno díly J. Hallidaye, McIntoshe, Strevense, J. Ewera a J. Swalese. Tento koncept fungoval logicky na základním principu, že řečnická angličtina ve strojírenství má specifický rejstřík odlišný od např. biologie nebo všeobecné angličtiny. Cílem analýzy bylo identifikovat gramatické a lexikální rysy těchto rejstříků a vytvořit syllabus, který upřednostňoval jazykové formy, s kterými se studenti setkají při studiu svého oboru (jako např. složená podstatná jména, trpný rod, modální slovesa atd.). V první fázi rozvoje se ESP soustředila na jazyk v rovině věty, v druhé fázi však byla pozornost soustředěna do nadvětné roviny, do roviny promluvy a na rétorickou analýzu. Vedoucími představiteli byli H. Widdowson, L. Trimble a M. Lackstrom. Pozornost se soustředila na porozumění toho, jak jsou věty kombinovány do promluvy, tak aby daly určitý význam, na identifikaci organizačních vzorců v textu a na specifikaci lingvistických prostředků, kterými jsou tyto vzorce signalizovány. Nejdůkladnější vysvětlení dalšího přístupu, tj. analýzy cílové situace a následných lingvistických rysů této situace, je podáno v díle Johna Munbyho: *Communicative Syllabus Design* (1978) s detailním profilem potřeb učících se za účelem komunikace, prostředků komunikace, jazykových schopností, funkcí, struktur atd. Další přístup k rozvoji ESP se nesoustředil na samotný jazyk, ale na myšlenkové procesy, které podtrhují užití daného jazyka a umožňují učícímu vydedukovat význam z promluvy, jako např. hádání významu slov na základě kontextu, využívání slov, která jsou podobná v mateřském jazyce a v cílovém jazyce. Můžeme zde zmínit práci Francoise Grelleta: *Developing Reading Skills* (1981). Posledním přístupem, který autoři zmiňují, je přístup, který je typický pro jejich práci *English for Specific Purposes* (1987). Je založený na pochopení procesů jazykového učení, na zásadě, že učení je determinováno učícím se. Jakožto učitelé můžeme ovlivnit to, co učíme, ale to, co se studenti naučí, je také určováno jimi samotnými. Učení je chápáno jako vnitřní proces, který je závislý na znalostech učících se a na jejich schopnostech a motivaci jich využít. Učení je také nazíráno v kontextu, v němž se realizuje, je

to zároveň proces jednání mezi jedincem a společností, kdy společnost stanoví cíl a jedinec se musí snažit ze všech sil, aby se tomuto cíli přiblížil.

Klasifikace ESP

Odborný anglický jazyk pokrývá celý rozsah jevů, na jejichž základě můžeme rozlišovat různé typy odborné angličtiny. T. Hutchinson a A. Waters v díle *English for Specific Purposes* (1987) rozlišují tři následující kategorie:

- Angličtinu pro vědu a technologii (EST);
- Angličtinu pro obchod a ekonomiku (EBE);
- Angličtinu pro společenské vědy (ESS).

Každý z uvedených typů se dále člení podle toho, zda studující potřebují angličtinu z akademického (Angličtina pro akademické účely) nebo profesního důvodu (Angličtina pro pracovní účely). Samozřejmě toto nemůže být jednoznačné rozdělení, neboť lidé mohou zároveň studovat i pracovat.

Ch. Kennedy a R. Bolitho v práci *English for Specific Purposes* (1984) dělí Angličtinu pro odborné účely na:

- Angličtinu pro účely zaměstnání – rozdíl v kurzech závisí na tom, zda se studující učí angličtinu před, během nebo poté, co studují v rámci svého oboru: kurz sekretářky.
- Angličtinu pro akademické účely – student se specializuje na nějaký předmět, nebo se zamýšlí specializovat. Autoři zde vyslovují myšlenku, která je dnes aktuální od základních škol až po univerzity, tj. že angličtina je prostředek pro učení se jiným předmětům.
- Angličtinu pro vědu a technologii, která je důležitou součástí ESP s vědeckým obsahem, není to však synonymum k ESP.

Dalším autorem, který se zabýval klasifikací ESP, je Lewis Kerr, který v článku *English for Special Purposes* obsaženém v díle *English for Specific Purposes* (1977) nahrazuje běžnou kategorizaci a všeobecnou angličtinu následující velmi užitečnou klasifikací ESP na:

- Angličtinu pro společenské účely – neformální konverzace s lidmi, nakupování atd.
- Angličtinu pro akademické účely, kterou dále rozděluje na Angličtinu společenských věd a Angličtinu vědy a technologie. Zahrnuje sem také

studijní dovednosti, jako např. schopnost poslechu při přednáškách, schopnost zaznamenávat přednášky, užívat slovníky, využívat knihovny.

- Angličtinu pro účely zaměstnání – dovednosti požadované pro vedení firmy atd.

V závěru lze ještě zmínit práci R. Mackay a A. J. Mountforda *English for Specific Purposes* (1978), v níž jako součást ESP vyčleňují Angličtinu pro vědu a technologii. Jiné dělení autoři již nezmiňují. V tomto přehledu jsou tedy uvedeny pouze některé možnosti klasifikace ESP, přehled není samozřejmě konečný.

Závěr

V našem příspěvku jsme se snažili podat základní informace o odborném cizím jazyce, výuce odborné angličtiny, jejím vzniku, vývoji a klasifikaci. V současné době registrujeme na konferencích zaměřených na anglický odborný jazyk trend začleňování informačních a komunikačních technologií do výuky ESP, a tedy inovaci výuky tímto směrem při tvorbě kurzů zaměřených na CALL a e-learning. Toto bude dalším předmětem našeho zkoumání, neboť budeme připravovat e-learningový projekt kurzu (v užším pojetí e-learningu, tj. on-line learning) pro studenty se zaměřením na obchod a ekonomiku, využívající licence elektronického řídicího systému Moodle. Na základě výuky skupiny experimentální a kontrolní budeme zjišťovat, zda je výuka pomocí e-learningu stejně efektivní jako výuka tradiční. Existuje mnoho odborných článků a dokumentů, definic ESP s množstvím interpretací, mnoho důležitých informací ohledně ESP ještě nebylo vydáno v knižní podobě, mnoho materiálů zůstává roztroušeno v různých sbornících a časopisech. Je v nich shromážděno množství informací, poznatků, myšlenek a nápadů pro učitele a studenty, aby jim umožnily utvořit si jasnou představu o ESP a potvrdnout vnímání její důležitosti.

Reference

- DUDLEY-EVANS, T., JOHN, M. J. St. *Developments in English for Specific Purposes: A multidisciplinary approach*. Cambridge: CUP, 1998, ISBN 0-521-59675-0.
- HANESOVÁ, D. *Odborná angličtina na pedagogických fakultách*, 1. vyd. Banská Bystrica: TRIAN, 2003.

- HENDRICH, J. a kol. *Didaktika cizích jazyků*, Praha: SPN, 1988.
- HUTCHINSON, T., WATERS, A. *English for Specific Purposes*, Glasgow: CUP, 1987. ISBN 0-521-31837-8.
- CHODĚRA, R. *Didaktika cizích jazyků*, Praha: Academia, 2006. ISBN 80-200-1213-3.
- JORDAN, R. R. *English for Academic Purposes*, 1. vyd. Cambridge: CUP, 1997. ISBN 0-521-55618-X.
- KENNEDY, Ch., BOLITHO, R. *English for specific purposes*, Hong Kong: Macmillan Publishers Ltd., 1984, ISBN 0333271750.
- KERR, L. *English for Special Purposes*, in *English for Specific Purposes*, Loughborough: Printed by John Dotah, 1977, ISBN 0-906149-00-2.
- MACKAY, R., MOUNTFORD, A. *English for specific purposes*, Longman-Group Ltd. 1978.
- MAGLIE, R. *From 'une langue une' to linguistic varieties: an overview of ESP studies in ESP Across Cultures*, vol. 1, 2004, p. 7–21, Università degli Studi di Foggia.
- MATHESIUS, V. *Obsahový rozbor současné angličtiny na základě obecně lingvistickém*, Praha: Nakladatelství ČSAV, 1961.
- MOTHEJZÍKOVÁ, J. *Infinitiv v anglickém vědeckém stylu a jeho překladový ekvivalent*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1983.
- MOTHEJZÍKOVÁ, J. *Methodology for TEFL Teachers*, Praha: SPN, 1988.
- ROBINSON, P. *English for Specific Purposes*, Bath: Pergamon Press Ltd., 1980, ISBN 0-08-024585-4.
- SAGER, J. C., DUNGWORTH, D., McDONALD, P. F. *English Special Languages*, Wiesbaden: Brandstetter 1980, ISBN 80-200-1213-3.
- SWALES, J. *Episodes in ESP*, Pergamon Press Ltd., 1985.
- VORÁČEK, J. *Zemědělská angličtina a slovtvorná analýza její terminologie*, VŠZ Praha, 1987.

Kontaktní adresa

PhDr. Lenka Kučírková
 Katedra jazyků PEF ČZU Praha
 Kamýcká 129
 Praha 6
 Kucirkova@pef.czu.cz